

χιωτῶν περὶ διαφυλάξεως ἐπὶ τόπου τῶν ἀρχαιοτήτων, — νομίζω ὅτι τὰ πράγματα αὐτὰ θ' ἀνεδείξωσιν ἐφημέρους τὰς πλείστας τῶν ἀντιρρήσεων ὅσας προβάλλουν οἱ ἀντίπαλοι τῆς ἀρχαιολογικῆς ἀποκεντρώσεως. Ἡ βαθμιαία ἀνάπτυξις τῆς συγκοινωνίας θὰ διευκολύνη τὰς ἐκδρομὰς εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἑλλάδος, ὅπου ἐπὶ τέλους αἱ ἀποστάσεις δὲν εἶναι καὶ τόσῳ μεγάλαι· δὲν εἶναι δὲ μικρὸν πλεονέκτημα καὶ τὸ νὰ βλέπη τις τὰ ἀγάλματα πλησίον τῶν ἠρειπωμένων μνημείων, ἅτινα δι' αὐτῶν ἄλλοτε ἐκοσμοῦντο. Ἐκτός τούτου, δὲν θὰ εἶναι δύσκολος ὁ εἰς ἕκαστον Μουσεῖον σχηματισμὸς βιβλιοθήκης, περιεχούσης ἱκανὰ βοηθήματα διὰ τὰς πρώτας τῶν ἀρχαιολογούντων μελέτας· θ' ἀποβαίη δὲ ὁσημέραι εὐκολωτέρα ἢ εὔρεσις ἐφόρων ἀρμοδιῶν, θελόντων νὰ συνδέσωσι τὴν ὑπαρξίν των μὲ τὰ τοπικὰ ταῦτα Μουσεῖα καὶ μὲ τὰ μνημεῖα καὶ μὲ τὴν χώραν αὐτὴν ἐντὸς τῆς ὁποίας θὰ ζῶσιν. Ὡς πρὸς τὴν ἀσφάλειαν δὲ τῶν συλλογῶν, δὲν φρονῶ ὅτι ὑπάρχει μεγαλύτερος κίνδυνος ἔστω καὶ εἰς κοιλὰδα ἀπομεμονωμένην καὶ ἔρημον ὡς ἡ τῆς Ὀλυμπίας, ἢ ἐν τῷ μέσῳ πολυπληθοῦς πρωτευούσης. Θλιβερὰ καὶ πρόσφατος πείρα ἀπέδειξεν ὅτι ἐπέρχονται περιστάσεις καθ' ἃς τὰ κειμήλια τῆς τέχνης δὲν διαφεύγουν τὸν κίνδυνον καταστροφῆς καὶ ἐντὸς ἔτι τῶν μεγαλειτέρων κέντρων πολιτισμοῦ.

Ἀνεχωρήσαμεν ἐξ Ὀλυμπίας κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ὅτε πλέον μᾶς εἶπον ὅτι πρέπει νὰ μιστρέψωμεν εἰς Πύργον, ἐκτός ἐὰν ἠθέλωμεν νὰ μείνωμεν τὴν νύκτα εἰς Δρούβαν. Τὸ κατ' ἐμὲ ἐπεθύμουν νὰ ἴδω τὸν ἡλιον ἀνατέλλοντα ἐκ τοῦ ὑψώματος ἐκείνου. Ὅταν ἔλθης ἐνταῦθα, λάβε τὰ μέτρα σου εἰς τρόπον ὥστε νὰ διανυκτερεύσης εἰς Δρούβαν. Διήλθομεν καὶ πάλιν τὰς κοιλάδας καὶ τὴν πεδιάδα τὰς ὁποίας διέβημεν τὸ πρῶτ', ἀλλὰ τώρα τὰς διήλθομεν κατ' ἀρχὰς μὲν ἡμιφωτισζομένης ἀπὸ τὸ γλυκὺ σκίος τῆς δείλης, ἔπειτα δὲ ἐντὸς τοῦ βαθμηδὸν αὐξάνοντος σκότους, διασχιζομένου ὅμως ἀπὸ μυριάδας φωτερῶν πυγολαμπίδων.

Ἀῦριον τὸ πρῶτ' σκοπεύω νὰ περιέλθω τὰς ὁδοὺς τοῦ Πύργου, ἔπειτα δὲ ἀναχωροῦμεν διὰ Πάτρας, διὰ Ξηρᾶς. Θὰ μείνωμεν τὴν νύκτα εἰς Γαστούνην διὰ νὰ λάβωμεν οὕτω τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὰ εἰρήπια τοῦ ὀνομαστοῦ φρουρίου τῆς Κλαρέντσας, ἐνὸς τῶν κυριωτέρων λειψάνων τῆς ἐν Πελοποννήσῳ κατὰ τὸν μεσαιῶνα γραμμικῆς κυριαρχίας.

Ἐπεται συνέχεια.

Δ. ΒΙΚΕΛΛΑΣ

ΑΝΩΦΕΛΗΣ ΘΑΝΑΤΟΣ

Προχθές, ἐν τινι συναναστροφῇ, ἐγένετο λόγος περὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἡμέρας: τοῦ πολέμου, τῶν παρασκευῶν ἡμῶν, καὶ τῶν ὑπὸ τὰ ὄπλα ἐπιστράτων.

— Οἱ καυμένοι! ἂν γείνη πόλεμος πόσοι θὰ πᾶνε καὶ δὲν θὰ γυρίσουν! εἶπε μὲ τόνον συμπαθείας ἢ οἰκοδόποινα, μεσήλιξ γυνὴ σπανίας ἄλλοτε καλλονῆς, ἀλλὰ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης γενναίως ἀνθισταμένη κατὰ τοῦ χρόνου καὶ ἐπανορθούσα φιλοτίμως τὰς βλάβας, τὰς ὁποίας τῇ ἐπροξένει ὁ φοβερός ἐχθρός.

— Ἡ στατιστικὴ ἀποδεικνύει, εἶπε δημοσιογράφος τις ἑρρίως ἄλλ' ἀποφθεγματικῶς ὄμιλων, ὅτι καὶ εἰς τοὺς αἰματηρότερους πολέμους δὲν ἀποθνήσκουν εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης περισσότεροι ἀπὸ εἴκοσι τοῖς ἑκατόν.

Ἐπῆλθε βραχεῖα σιγή, μεθ' ἣν καθηγητῆς ἐν Μονάχῳ σπουδᾶσας ἐκ νεανικῆς ἡλικίας, καὶ ἐντελῶς μεταβαλὼν τὴν κεφαλὴν του, διότι ἐνῶ μετέβη μὲ κόμην καὶ ἄνευ γενειάδος, ἐπέστρεψεν μὲ γενειάδα καὶ ἄνευ κόμης, προσέθηκε.

— Πρέπει νὰ στηθῶσι μνημεῖα τιμητικὰ εἰς ὄσους ἀποθάνουν μαχόμενοι εἰς ὅλα τὰ πανεπιστήμια τῆς Γερμανίας ἀναγράφονται ἐπὶ στήλης τῶν ὀνόματα τῶν πρῶν καὶ τότε φοιτητῶν αὐτῶν τῶν ἐν πολέμῳ πεσόντων, τὸ ὄπλον εἰς ὃ ἀνῆκον, ἢ μάχη ἐν ἣ ἐφονεύθησαν· καὶ τὸ μικρότερον χωρίον ἔχει τὸ μνημεῖόν του διὰ τοῦ ὁποίου παραδίδει εἰς τὸν σεβασμὸν τῶν μελλουσῶν γενεῶν τὴν μνήμην τῶν γενναίων προμάχων τῆς Πατρίδος· οὕτω δὲ ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἐξοικοιῶνται οἱ Γερμανοὶ πρὸς τὴν ἰδέαν τοῦ ὑπὲρ Πατρίδος θανάτου, ὄνειροπολοῦσι τὴν τιμὴν ταύτην, ὅταν δ' ἐπιστῇ ἡ στιγμή εἶνε προπαρσκευασμένοι.

— Βεβαίως, εἶπε βραχύσωμός τις ἰατρός, μεσοπόλιος, θεραπεύσας τὰς Μούσας πρὶν ἀρχίσῃ νὰ θεραπεύῃ τοὺς ἀσθενεῖς του, καὶ ὑποβαλὼν συλλογὴν ποιημάτων ἄλλοτε εἰς τὸν ποιητικὸν διαγωνισμόν πρὶν λάβῃ τὸ δίπλωμά του, βεβαίως πρέπει νὰ τιμηθῶν ὅσοι ἀποθάνουν εἰς τὸν πόλεμον· εἶνε ἄξιοι πάσης τιμῆς· δὲν γνωρίζω ἀνδρικώτερον καὶ ἐντιμότερον θάνατον. Κατ' ἐμὲ οἱ πίπτοντες ὑπὲρ Πατρίδος εἶνε ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς μάρτυρας τοῦ χριστιανισμοῦ, διότι ἐκεῖνοι ἀπέθνησκον ὑπὲρ ἑαυτῶν, ὑπὲρ τῆς ἰδικῆς των ψυχῆς, ἐν ᾧ οὗτοι ἀποθνήσκουν ὑπὲρ τῶν ἄλλων, ὑπὲρ ἑκατοντάδων χιλιάδων ἀγνωστων, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται τὸ ἔθνος· δι' αὐτὸ ἂν δὲν ἄφιναν κατόπιν των· πένθος καὶ δάκρυα καὶ ἔνδειαν, δὲν θὰ τοὺς ἐλυπούμην, θὰ τοὺς ἐμακάριζα· ἀφ' οὗ ὅπως ὅπως θὰ κλείσῃ κανεῖς τὰ

μάτια του διατί νὰ μὴν τὰ κλείσῃ δι' ἓνα σκοπόν, διὰ μίαν ιδέαν; ἀλλὰ δυστυχεῖς, φοικτὰ δυστυχεῖς θεωρῶ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι, ἐν ᾧ πηγαίνουν ν' ἀγωνισθοῦν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἀποθνήσκουν καθ' ὁδόν, ἀνωφελῶς· οἳ ὁποῖοι ἀφ' οὐ τοῖς ἦτο πεπρωμένον νὰ εὔρουν ἄσκοπον θάνατον δὲν ἀποθνήσκουν τούλάχιστον ἐπὶ τῆς κλίνης των, ὑπὸ τὴν στέγην των, ἐν μέσῳ στοργῆς, ἀλλὰ μακρὰν ὄσων ἀγαπῶσιν, ὑπὸ ψυχρὰν σιγήν, ὑπὸ τὰς σκαίᾶς καὶ ἀδιαφόρους χεῖρας τοῦ πρώτου ἀγνώστου ὅστις ἀντικαθίστᾷ τὴν μητέρα παρὰ τὴν ἐπιθανάτιον κλίνην, καὶ ἀναχωροῦν ἀπὸ τὸν κόσμον ὡς νὰ τοὺς διώκουν!...

— Πῶς σὰς ἤλθαν αὐταὶ αἱ θλιβεραὶ ιδέαι; ἠρώτησεν ἡ οἰκοδέσποινα· μήπως εἶχατε κανένα ἰδικόν σας ἐπίστρατον καὶ ἀπέθανε;

— Ὅχι, εἶπεν ὁ ἰατρός.

— Ἀλλά;... εἶπεν ὁ καθηγητής, πῶς;

— Ἄλλοτε εἶδα ἓνα τοιοῦτον ἀνωφελῆ θάνατον, ἀπήντησεν ὁ ἰατρός, τόσον τραγικὸν μάλιστ' ὥστε ἡ ἐντύπωσις του δὲν δύναται νὰ ἐξαλειφθῇ ἀπὸ τὴν μνήμην μου, ἂν καὶ παρήλθον ἑπτὰ ἔτη ἔκτοτε.

— Ἄ! ἀνεφώνησε περικαλλῆς καὶ αἰσθηματικὴ νεᾶνις φίλη τῶν μυθιστορημάτων καὶ τῶν δραματικῶν περιπετειῶν προσηλώσασα τοὺς ῥεμβώδεις αὐτῆς ὀφθαλμούς ἐπὶ τοῦ ἰατροῦ.

— Καὶ ποῦ συνέβη αὐτὸ ποῦ λέγετε; εἶπεν ἡ οἰκοδέσποινα.

— ὦ, μακρὰν ἀπ' ἐδῶ, εἰς τὴν Θυράκην, πρὶν ἀποκατασταθῆ ἀκόμη εἰς Ἀθήνας, ἐπὶ τοῦ ῥωσοτουρκικοῦ πολέμου.

— Ὡστε ὁ στρατιώτης δὲν ἦτον Ἕλλην! εἶπε μετὰ προφανοῦς ἀνακουρίσεως ἡ μήτηρ τῆς νεάνιδος, πεντηκοντούτης γραῖα, σύνουσι καὶ σιγηλῇ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης μένουσα.

— Ὅχι, ἦτο Ρῶσος.

— Τί σημαίνει ἂν ἦτο Ἕλλην ἢ Ρῶσος; εἶπεν ὁ ἐκ Γερμανίας ἐλθὼν καθηγητής· ἡ δυστυχία δὲν ἔχει ἐθνικότητα· ἡ λύπη ὅπως καὶ τὰ σύννεφα ἀνήκουν εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

— Ἀλλὰ τί συνέβη; εἶπε μετ' ἀνυπομονησίας ἡ νεᾶνις· ὁμιλοῦμεν τόσην ὥραν περὶ ἐνὸς πράγματος τὸ ὁποῖον οὔτε ξυρόμεν τί εἶνε.

— Ἀλήθεια, εἶπεν ἡ οἰκοδέσποινα, πῆτε μάς δά, ἰατρί, ἐπὶ τέλους τί εἶδατε.

— Ἀφ' οὗ ἐπιμένετε εἶπεν ὁ ἰατρός, ἔστω. Καὶ ἤρχισεν οὕτω:

«Μίαν ἡμέραν μερικοὶ ἄλιεῖς τῆς Μαύρης Θαλάσσης ἐν ᾧ διήρχοντο μετὰ τὴν λέμβον των πλησίον ἐνὸς ἀποτόμου καὶ ἀγρίου βράχου ὁ ὁποῖος ἔρριπτε τὴν μακρὰν σκιάν του εἰς τὰ πράσινα κύματα,

— Βρέ, παιδιά, εἶπεν εἰς ἐξ αὐτῶν, σὺν ἄλλοιο δὲν σὰς φαίνεται αὐτὸ 'κεῖ ἄνω' ἔς τὴν κορφή;

Καὶ ἐδείκνυε μετὰ τὴν χεῖρά του ὑψηλά.

— Ἀλήθεια, ἄλογο εἶνε.

— Σάματις εἶνε καὶ σελλωμένο!

Ἀρῆκαν τὰ κωπία των καὶ περητήρουν· πραγματικῶς ἐν σελλωμένον ἄλογον ἐστέκετο εἰς τὸ ἄκρον τοῦ πανυψηλοῦ ἐκείνου βράχου, ἔχον τὸν λαϊμόν του τενωμένον πρὸς τὸ πέλαγος ὡς νὰ ἐζήτει κάτι τι εἰς τὸν ἀπέραντον πρὸ αὐτοῦ ὀρίζοντα τῆς ἀγριωπῆς θαλάσσης· οἱ λυτοὶ χαλινοὶ του ἐκρέμαντο εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου.

Οἱ ἄλιεῖς δὲν εἴξευρχν τί νὰ φανταστοῦν. Τί ἐζήτει ἐκεῖ ἑπάνω εἰς τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο «κατσάβραχον» τὸ ἄλογον; Τί εἶχε γείνει ὁ ἀναβάτης του; Ποῖος ἦτο; Μὴν εἶχε συμβῆ κανέν δυστύχημα, κανέν κακούργημα;

Αὐτὰ διελογίζοντο ἕως ὅτου ἔφθασαν εἰς τὸν βαθὺν ὄρμον ὅπου ἦτο τὸ *ιταλιάνι*, δηλαδὴ δύο γέφυραι στεναὶ ὡς σανίδες στηριζόμεναι ἐπάνω εἰς πασσάλους καὶ προχωροῦσαι ἀπὸ τὴν παραλίαν εἰς πολὺ βάθος· ἡ μία ἦτο δεξιᾶ καὶ ἡ ἄλλη ἀριστερᾶ, ὥστε τὸ πλατὺ δίκτυον, τὸ ὁποῖον ἐρρίπτετο μεταξύ αὐτῶν, περιελάμβανε τὴν θάλασσαν ὅλου σχεδὸν τοῦ ὄρμου.

Οἱ ἄλιεῖς ὄλην τὴν ἡμέραν εἶχαν δώσει τὸν νοῦν των εἰς τὸ ψάρευμα· ὡ, ἔχει καὶ αὐτὸ τὰς συγκινήσεις του ὅπως καὶ τὸ κυνήγι· ἀλλὰ τὴν νύκτα ὅταν ἐξηπλώθησαν μετὰ τὰς κάπας των, εἰς τὴν ἀκτὴν, τριγύρω εἰς τὴν φεγγηβολοῦσαν πυρὰν των, τότε πάλιν ἤλθεν εἰς τὸν νοῦν των τὸ μυστηριώδες ἄλογον τοῦ βράχου.

Τὴν ἐπαύριον πρῶτῃ πρῶτῇ ἡ λέμβος φορτωμένη διηυθύνθη εἰς τὴν Μήδειαν· ἀλλ' ἡ Μαύρη Θάλασσα δὲν ἔχει γυναικεῖον μόνον τὸ ὄνομα ἀλλὰ καὶ τὸν χαρακτήρα· ἐξαφνα δίχως αἰτίαν τὴν πιάνουν τὰ νεῦρά της—μὲ συγχωροῦν αἱ κυρίαί, πάντοτε ἐξαίρουνται αἱ παροῦσαι—γίνεται ἔξω φρενῶν· δὲν εὐχομαι εἰς κανένα νὰ δοκιμάσῃ τὸν θυμόν της· οἱ δυστυχεῖς ἄλιεῖς καταληφθέντες, ἄνευ προειδοποιήσεως, ἀπὸ τὴν τρικυμίαν ἠναγκάσθησαν νὰ προσφύγουν εἰς τὸν πλησιέστερον ὄρμον, οὗτος δὲ ἦτο ἀκριβῶς παρὰ τὸν ὑψηλὸν βράχον ἐπὶ τοῦ ὁποῖου εἶχον εἶδει τὴν προτεραίαν τὸν ἵππον. Ἐκεῖ, ἠναγκασμένοι νὰ περιμένουν ἕως ὅτου παύσῃ ὁ ἄνεμος, φυλακισμένοι μετὰ τὴν πελώριον σκοπέλων, μὴ ἔχοντες τί νὰ κάμουν, ἀπεράσισαν ἀπὸ πλῆξιν καὶ περιέργειαν ν' ἀναβοῦν ἀπὸ ἐν στενὸν καὶ ἀνωφελές μονοπάτι ἕως ἑπάνω εἰς τὸν βράχον,

Μετὰ κωπῶδη ἀναρρίχῃσιν εὐρέθησαν ἐπὶ μικροῦ ὄροπεδίου κεκαλυμμένου ὑπὸ ἀγρίας καὶ οὐλῆς βλαστήσεως.

Προχωρήσαντες ὀλίγον διὰ μέσου ἐρεικῶν καὶ σχοιῶν εἶδον ἐξαφνα ἐμπρὸς των τὸ ἄλογον, πελώριον ῥωσικὸν ἄλογον, φέρον εἰς τὴν βράχιν του σκευὴν ῥώσου ἱππέος· ἀλλὰ μόλις ἤκουσε βήματα καὶ συνομιλίας ἐτινάχθη μακρὰν διὰ φο-

βεροῦ πηδήματος καὶ παραδόξως χρεμετίζον ἐστάθη παρατηροῦν αὐτοὺς ἀπειλητικῶς.

Τὸ μυστήριον ἤϋξαν· κἀτι ἐκτακτον συνέβαινεν ἐκεῖ, δίχως ἄλλο· τίς οἶδε ποίας σκηνῆς μάρτυς εἶχε γείνει ὁ βράχος ἐκεῖνος. Ὅπως ἡ θάλασσα αὐτοῦ, ἡ θαλασσοδαρμένη, δὲν ἐπαναλαμβάνει ποτὲ τὰς ἀπελπιστικὰς κραυγὰς τῶν πνιγμένων τὰς ὁποίας τῇ φέρουν, τὰς τρικυμιώδεις νύκτας, τ' ἀφρισμένα κύματα ἀπὸ τὸ πέλαγος, ἐπίσης ἡ κορυφή του δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπαναλάβῃ, ἂν εἶχεν ἀκούσει, καμμίαν κραυγὴν ἀγωνιώδη δολοφονουμένου, κἀνένα στεναγμὸν ψυχοραγοῦντος.

Οἱ ἀλιεῖς ἰδόντες ὅτι τὸ ἄλογον εἶχεν ἀγριεῦσαι ἐκ τῆς μοναξίας ἐκεῖ ἐπάνω, καὶ ἐδυσπίστει, ἐκρύβησαν εἰς θαμνώδες ὕψωμα, καὶ διὰ μέσου τῶν θάμνων ἀφανεῖς, ἀκίνητοι, κρατοῦντες τὴν ἀναπνοὴν αὐτῶν, κατεσκόπευον.

Μετὰ τινὰς στιγμὰς τὸ ἄλογον ἐπλησίασεν ἄργα ἄργα, κυττάζον τριγύρω, ὄσφραϊνόμενον τὸν ἀέρα· ἀλλ' εἶτε διότι ἦσαν μακρὰν οἱ ἀλιεῖς, εἶτε διότι ὁ ἄνεμος ἔπνεε πρὸς ἄλλην διεύθυνσιν δὲν τοὺς ἐνόησε· ἔκαμεν, ἡσύχως, μικρὰν πρὸς τὰ ὀπίσω στροφήν, καὶ διὰ μιᾶς ἤρχισε νὰ καλπάζῃ, ὡς ἐν ἵπποδρομίᾳ, διατρέχον τὸν ἴδιον κύκλον, περίξ πρᾶγματός τινος τὸ ὁποῖον δὲν διεκρίνετο καλὰ ἀπὸ τὴν σκοπιᾶν τῶν κρυφθέντων.

Εἰς ἀπὸ τοὺς ἀλιεῖς, ἐπροχώρησε, γυμνόπους, ἀκροποδητεῖ, ἀθουρύως, πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ ἀφ' οὗ ἐστάθη μερικὰς στιγμὰς ἔκαμε ταχὺ καὶ ἐπανειλημμένον διὰ τῆς χειρὸς νεῦμα πρὸς τοὺς συντρόφους του νὰ πλησιάσουν. Οἱ ἄλλοι ἐπλησίασαν, ὁμοίως, καὶ τί εἶδον;

Εἰς τὸ κέντρον τοῦ κύκλου ἔκειτο ἐκτάδην, ἀκίνητος, ἀνθρώπος τις, ῥώστος στρατιώτης, ὡς ἐφάνετο ἀπὸ τὴν στολήν του· τὸ ἄλογον ἐστρέφετο τριγύρω του· ἐνίοτε ἐσταμάτα, ἔπληττε διὰ τοῦ ποδὸς τὸ ἔδαφος, ἐξέβαλλε θλιβερόν χρεμετισμόν, ἐκίνει διὰ τῆς κεφαλῆς τὸν στρατιώτην, καὶ ἀνέμενε· ἀλλὰ βλέπον ὅτι ἐκεῖνος δὲν ἐσηκόνετο ἐξηκολούθει τὴν περιστροφήν του· μετ' ὀλίγον ἐπανήρχετο πλησίον του, ἔκυπτεν ἐπ' αὐτοῦ, ἀναπνέον θουρυβωδῶς διὰ τῶν ἐρυθρῶν καὶ διεσταλμένων βωθῶνων του, παρακαλῶν γοερῶς αὐτὸν νὰ σηκωθῇ· ἀλλ' ὁ στρατιώτης δὲν ἤκουε, δὲν ἠδύνατο ν' ἀκούσῃ. . .

Οἱ ἀλιεῖς παρετήρησαν ὅτι ὁ Ῥώστος ἦτο καταματωμένος, καὶ ὄσφρανήθησαν ὀσμὴν πτώματος· ἀλλὰ δὲν ἐπλησίασαν περισσότερο· ἡ ἀγριότης τῆς φύσεως, ὁ συννεφώδης καὶ μολύβδινος οὐρανός, ἡ ὠρυγὴ κάτω τῆς τρικυμίας καθίστων ἀκόμη τραγικώτερον τὸ θέαμα· αὐτοὶ δὲ οἱ τοσάκις ἰδόντες κατὰ πρόσωπον τὸν κίνδυνον, οἱ παλαιότες νυχθημέρον πρὸς τὴν Μαύρην Θάλασσαν, καὶ μὴ ὑποχωροῦντες πάντοτε, ἠσθάνθησαν δειλίαν ἐνώπιον τοῦ πτώματος ἐκείνου.

Κατέβησαν εἰς τὴν λέμβον των, καὶ πρὶν

ἐντελῶς κατευνασθῆ ἡ τρικυμία ἀπεμακρύνθησαν τοῦ ὄρου ἐκ δεισιδαίμονος φόβου μὴ καταλάβῃ αὐτοὺς ἡ νύξ πλησίον τοῦ Ῥώσου νεκροῦ.

Ἄμα ἐφθασαν εἰς Μήδειαν τὴν νύκτα — θαλασσοβρεγμένοι, κινδυνεύσαντες νὰ πνιγῶν εἰς τὸν δρόμον — παρουσιάσθησαν εἰς τὸν διοικητὴν καὶ διηγήθησαν ὅσα εἶδαν· ἐγὼ τότε ἤμην ἐκεῖ ἰατρός, ὁ μόνος ἰατρός· με προσεκάλεσεν ὁ διοικητὴς κατασπευμένως τὰ μεσάνυκτα· μοι ἀνέθηκε νὰ μεταβῶ ἄμα ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος, με τινὰς ῥώσους στρατιώτας, εἰς τὸ μέρος ὅπου ἔκειτο ὁ νεκρός, νὰ κάμω νεκροψίαν καὶ νὰ συντάξω ἔκθεσιν.

Τὴν αὐγὴν πέντε στρατιῶται καὶ ἐγὼ ἐξεκινήσαμεν ἔφιπποι διὰ ξηρὰς· ὁ ὁδηγὸς ἡμῶν ἐπροπορευέτο πεζός, κρατῶν εἰς τὸν ἐναῶμον σκαπὴν καὶ εἰς τὸν ἄλλον πτύον· ὁ διοικητὴς εἶχε διατάξῃ τοὺς στρατιώτας νὰ μετοκομίσουν, ἂν ἦτο δυνατόν, τὸν νεκρόν, εἰδεμὴ νὰ τὸν θάψουν ἐκεῖ.

Μετὰ πέντε ὥρας βασιανισμένης πορείας μέσα ἀπὸ στενὰ καὶ ἐλικοειδῆ καὶ ἀπόκρημνα μονοπάτια, καὶ ἀκανθώδεις θάμνους καὶ βεμματαριαῖς, ἐφθάσαμεν εἰς τὸν βράχον.

Βαρεῖα ὀσμὴ πτώματος μᾶς εἰδοποίησε ποῦ ἔκειτο ὁ στρατιώτης· ἦτο φοβερός ἰδεῖν! οἱ πόδες του εἶχεν πρησθῆ ὡς ἄσχοι· ἀπὸ τὸ πρόσωπόν του εἶχε φύγει ἡ σὰρξ· ἐφαίνοντο τὰ κόκκαλα· τὸ κρανίον ἐμόρφαζε φρικωδῶς· εἶχε μείνει ἐκτεθειμένος εἰς τὸν ἥλιον τῆς ἡμέρας, εἰς τὴν ὑγρασίαν τῆς νυκτὸς τρία ἢ τέσσαρα ἡμερονύκτια.

Ἐφερε τραῦμα διαμπερές, ἐξοιδημένον, κατὰ τὴν νεφρικὴν χώραν· ἡ σφαῖρα εἶχεν ἐξέλθει ὀλίγον ἀνωθεν τοῦ ὀμφαλοῦ· τέλμα μαύρου αἵματος ἐξετείνετο ὑπ' αὐτόν. Θελήσας νὰ ἐξακριβώσω τὸ σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος τῆς θανατηφόρου βολῆς ἐζήτησα, τυχαίως, μίαν σφαῖραν Βέρδαμ παράτινος στρατιώτου καὶ με ἔκραν ἐκπληξέν μου εἶδα ὅτι προσηρμύζετο ἀκριβῶς εἰς τὸ τραῦμα.

Ἐν τῷ μεταξύ δύο στρατιῶται εἶχον συλλάβει, ὄχι χωρὶς δυσκολίαν, τὸ ἄλογον τοῦ νεκροῦ· τὸ δυστυχές, ἐφάνετο τόσον λυπημένον, τόσον καταβεβλημένον! . . . Εἶχε πεισθῆ, φάνεται, πλέον ὅτι ἀπέθανεν ὁ κύριός του· ὁ θλιβερός χρεμετισμός του ὁμοιάζε πρὸς θρήνον. Εἶχα ἀκούσει πολλὰ περὶ τῶν ρωσικῶν ἵππων, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἐφάνταζόμην ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ φθάσῃ εἰς τόσον βαθμὸν ἡ νοημοσύνη καὶ ἡ εὐαίσθησις ἐνὸς ἀλόγου! . . .

Τὸ σῶμα τοῦ στρατιώτου ἦτο εἰς ἀποσύνθεσιν· οἱ σκώληκες εἶχον ἤδη ἀρχίσει τὴν ἀπαισίαν εὐωχίαν των. Ἦτο λαμπρὸν ἀδύνατον νὰ μετακομισθῆ, ἔπρεπε νὰ ταφῆ ἐκεῖ, ἐπὶ τοῦ βράχου· οἱ στρατιῶται ἔσκαψαν ἀβαθὴ τάφον ἐπὶ τοῦ λεπτογείου ἐδάφους, μεταξύ δύο πετρῶν· εἶχαν,

ἀπαθῶς, ἐκδύσει τὸν νεκρὸν εἶχον ἐκβάλλει τὸν μαγδύαν, τὴν ζώνην, τὰς ἀρβύλας, τὸ χιτῶνιον, τὴν σκελεάν, τὸν ὑποδήτην καθημαγμένα ὄλα, μικρὸν ὀστεῖνον σταυρὸν, ἀνηρητημένον ἀπὸ τοῦ λαίμου του, ἔλαβον καὶ τὸ ἐκεῖ ἐρριμένον πιλίκιον καὶ ἔδρασαν πάντα εἰς δέμα. Ὁ οὐρανὸς ἦτο σκεπασμένος μὲ κατάμαυρα νέφη, ἤστραπτεν εἰς τὸν ὀρίζοντα, ἤρχισε νὰ ψιχαλιζήσῃ οἱ στρατιῶται σπεύδοντες ν' ἀναχωρήσουν ἔρριψαν τὸν εἰδεχθῆ ἐκείνον ἀνθρώπινον ὄγκον εἰς τὸν μικρὸν λάκκον τὸν ἐσιέπασαν δι' ὀλίγου χρώματος καὶ... ἐτελείωσεν ὁ ἐνταφιασμὸς.

Τὸ ἄλογον ἰδὼν ὅτι οἱ στρατιῶται παρέλαβον μεθ' ἑαυτῶν τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ ὄπλα τοῦ φονευθέντος παρηκολούθησεν ἄνευ ἀντιτάσεως, μὴ θέλον νὰ ἐγκαταλίπῃ ὅτι ὑπελείπετο πλέον ἀπὸ τὸν κύριόν του.

Ἐντύπωσιν μοῦ ἔκαμην ὅτι ἐκτὸς τοῦ αἵματος τὸ ὁποῖον εἶχε σωρευθῆ κάτω ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ στρατιώτου δύο τρία ἄλλα μέρη ἦσαν αἰματωμένα ἐκεῖ πλησίον ὡς νὰ εἶγε κυλισθῆ ἐπ' αὐτῶν ὁ τραυματίας πρὶν πέσῃ εἰς τὴν θέσιν ὅπου εὐρέθη νεκρὸς...

Δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ πῶς ἐπεστρέψαμεν. Εἰς στρατιώτης ἐκράτει ἐμπρὸς τὸ νεκρικὸν δέμα· ἄλλος ἐκράτει ἀπὸ τοῦ χαλινοῦ τὸ ὄρφανόν ἄλογον, τὸ ὁποῖον ἐβάδιζε μὲ κεκυφύϊαν κεφαλὴν, κρεμάμενον χεῖλος, τὰ ὦτα ἔχον πρὸς τὰ ὀπίσω, μὲ δυσκᾶμπτους κνήμας, κατίσχνους καὶ ἐξεχούσας πλευρὰς ἐκ τῆς θλίψεως καὶ τῆς νηστείας.

Ὁ διοικητὴς μαθὼν ὅτι ἡ μόνη πλησίον πρὸς τὸν βράχον ἐκεῖνον πόλις—τέσσαρας ὥρας ἀπέχουσα,—ἦτο ἡ Στράντζα, ἐπεμφε πρὸς τὸν ἐκεῖ στρατιωτικὸν ἀρχηγὸν ἔγγραφον ἐκθέτον τὴν εὐρεσιν καὶ τὴν ταφὴν τοῦ νεκροῦ στρατιώτου, καὶ μετὰ φρασιν εἰς τὸ βῶσικόν τῆς ἱατροδικαστικῆς μου ἐκθέσεως. Ὅτε ἠνοιχθῆ τὸ αἰματωμένον δέμα, ἐν τῷ θυλακίῳ τοῦ ὑποδήτου εὐρέθη ἐν μαχαίριδιον καὶ μία ἐπιστολή, κηλίδας αἵματος φέρουσα.

Ὅτε ἀνεγίνωσκεν αὐτὴν ὁ λοχίας, ὁ διοικητῆς μὴ θέλων νὰ φανῆ συγκινούμενος ἀπεμακρύνθη· ἀλλὰ πολλοὶ στρατιῶται ἐδάκρυσαν.

Ἦτο ἐπιστολή τῆς μητρὸς καὶ τῆς μνηστῆς τοῦ τοῦ στρατιώτου· ἐζήτησα μετὰ φρασιν αὐτῆς· ἰδοὺ περίπου τί περιεῖχε.

Ἄγαπητό μου παιδί, Βάνια μου, τὴν ἔλαβα τὴν ποθητὴ σου γραφὴ καὶ τὴν ἐφίλησα χίλιαις φοραῖς. Ἀχ νᾶξερεις, παιδί μου, πόσο νοιώθω τὸ χωρισμό σου· ὅσο νὰ πάρω γράμμα σου εἶμαι ἄρρωστη ἀπὸ τὴ λαχτάρα μου. Γιατὶ μιὰ μῆνα σὰν ἔχη τὸ παιδί της σὲ ξένους καὶ μακρινούς τόπους, μέσα ἔς τὸν πόλεμον καὶ ἔς τὴν φωτιά, τὸ μικρό της δουλεύει μῆρα νύχτα καὶ βάζει μὲ τὸ νοῦ της λυπητερὰ πράγματα. Ἐδῶ λένε, πῶς

ἐτελείωσε ὁ πόλεμος· ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ, Παναγία μου, γιατί φθάνει νὰ μοῦ γυρίσῃς γερός, νὰ σε νοιώσω ἔς τὴν ἀγκαλιά μου, νὰ φιλήσω τὸ ὄμορφο πρόσωπό σου, καὶ ὄλα, ὄλα τὰ ξεχνῶ, Βάνια μου, περιστέρι μου. Ὅταν ἔχῃς κμμιά λύπην μὴ λυπᾶσαι πολὺ, παιδί μου, βάζε μὲ τὸν νοῦ σου τὴν καυμένη τὴν γρηᾶ τὴν μανούλα σου ποῦ σ' ἔχει μονάκριβο. Τὸ χωράφι μας μένει ἔτσι ὡς καὶ αὐτὴ ἡ γῆ μας ἐσένα περιμένει νὰ ζωντανέψῃ, νὰ βγάλῃ καρπὸ. Πότε θᾶρθῃς; Φοβοῦμαι μὴ πεθάνω, χωρὶς νὰ σὲ ξανακιδῶ καὶ πάγω κροκαρδισμένη ἔς τὸν Ἄδη.

Σὲ φιλῶ, πολὺ, πολὺ,
ἡ γρηᾶ μάνα σου.»

Μέσα εἰς τὴν ἰδίαν ἐπιστολήν, τῷ ἔγραφε καὶ ἡ μνηστὴ του.

«Βάνια μου, νύχτα μέρα σὲ περιμένω· κάθε βράδυ ἅμα βασιλέψῃ ὁ ἥλιος πηγαίνω ἔς τὴ μουριά ἐκεῖ ποῦ χωρισθήκαμε ὅταν κρατούσες τᾶλογο ἀπ' τὸ χαλινάρι. Τώρα ποῦ ἐτελείωσε ὁ πόλεμος εἶμαι ὄλη χαρὰ· ἔξαφνα θὰ μοῦρθῃς! Κακὲ! τὸ λὲς μ' ἕνα παράπονον πῶς τὸ τάγμα σας δὲν μπῆκε διόλου ἔς τὴ φωτιά, σὰν νὰ ἤθελες νὰ πάθῃς τίποτε· μὰ ἐγὼ ἤμουν πάντα ἡσυχῇ· ὁ σταυρὸς ποῦ σοῦ κρέμασα ἔς τὸ λαιμό σου τὴν ὥρα ποῦ ἔφρευγες θὰ σ' ἐφύλαγε ἀπὸ τὰ βόλια τοῦ ἐχθροῦ.»

Ἄλλ' ἂν τὸν ἐφύλαξεν ἀπὸ τὰ τουρκικὰ βόλια, εἰς τὰ ὁποῖα δὲν εἶχεν ἐκτεθῆ, δὲν τὸν ἐφύλαξε καὶ ἀπὸ τὰ βῶσικα ὁ κοκκαλένιος σταυρὸς γενομένων ἀνακρίσεων ἐν Στράντζα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐκθέσεώς μου ὅτι ἐφονεύθη ὑπὸ βολῆς Βέρδαμ ἀνεκαλύφθη ὅτι φονεὺς ἦτο ὁ σιτιστῆς τῆς ἴλης· ὁ Βάνιας εἶχε παῖξῃ ἡμέρας τινὰς πρὸ τοῦ φόνου χαρτιὰ μὲ τὸν σιτιστὴν, εἶχε δὲ τὴν τύχην, φοικῶδῃ τύχην, νὰ κερδίῃ διακόσια βούβλια, ἀλλὰ νὰ χάσῃ τὴν ζωὴν του. Ὁ σιτιστῆς ὀφείλων νὰ πληρώσῃ εἰς διχοφόρος προμηθευτὰς τὰ χρήματα ἐκεῖνα, ἐκτεθειμένος εἰς ἀτιμίαν καὶ φοβερὰν ποινήν ἀντὶ νὰ φονεύσῃ ἑαυτὸν ἐθεώρησεν ἀπλούστερον νὰ φονεύσῃ τὸν Βάνιαν καὶ ἀνακτήσῃ τὰ βούβλια· πρὸς τοῦτο εἶχεν ἐξέλθει πρὸς τὴν θάλασσαν εἰς μακρὸν περίπατον μετὰ τοῦ θύματός του, ὅπως συνειθίζον οἱ βῶσοι στρατιῶται διὰ νὰ ξεμουδιάζουσαν τᾶλογά των... εἶχε λάβει ὄλα τὰ μέτρα του νὰ μὴ τοὺς ἴδῃ κανεὶς ἀναχωροῦντας μαζί· εἶχεν ἐλπίζει ὅτι αἱ ὑπόνοιαι περὶ τοῦ φόνου θὰ ἐπέβαρυνον τοὺς Ἕλληνας κατοίκους· ὅτι θ' ἀπεπλανᾶτο ἡ ἀνάκρισις· ἀλλ' ἔστι δίκης ὀφθαλμὸς· ἂν δὲν ὀμιλοῦν τὰ στόματα τῶν δολοφονουμένων ὀμιλοῦν αἱ πληγαὶ των. Τὴν πρώτην κατ' αὐτοῦ μαρτυρίαν κατέθηκεν ἡ βολὴ του· εἶτα ἀνευρέθησαν ἐπ' αὐτοῦ τὰ βούβλια, ἐν τέλει ὠμολόγησε τὴν πρᾶξίν του, κατεδικάσθη εἰς θάνατον κατηρέθη, καὶ ἐτουφεκίσθη.

Ἄλλὰ τί ἦτο ὁ στιγμιαίος καὶ δίκαιος ἐκεῖνος θάνατος τοῦ κακούργου πρὸς τὸν μακρὸν, καὶ ἄδικον καὶ ἐπώδυνον τοῦ θύματός του;

Πολλάκις ἐρρίγησα φανταζόμενος ποῖαν ἀνεκδιήγητον ἀγωνίαν θὰ ὑπέστη. Ὅταν ἤσθάνθη αἴφνης εἰς τὸ σῶμά του τὴν δολοφόνον σφαῖραν, ἀπὸ τὸν πόνον, φαίνεται, διηύθυνε τὸν ἵππον του πρὸς τὴν κορυφὴν ἐκείνην, ὅπου κατέπεσε μὴ δυνάμενος νὰ κρατηθῆ· καὶ ἔμεινε ζωντανός, δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας, ὡς εἰδείνυε τὸ τραῦμά του!... Φαντασθῆτε ποίας στιγμὰς διήλθεν ἐξήπλωμένος ἐκεῖ, ἡμέραν καὶ νύκτα, ἐν μέσῳ τῆς τρομακτικῆς ἐκείνης μοναξίας, τῆς ἐγκαταλείψεως ὅλου τοῦ κόσμου, αἰσθανόμενος μόνον ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν του τὴν θερμὴν ἀναπνοὴν τοῦ ἀλόγου του!... Ὁ νοῦς του ἔτρεχε μακρὰν, πολὺ μακρὰν, εἰς τὸ χωρίον του, εἰς τὴν Ἰσμπά των· ἔβλεπε τὴν ἀρραβωνιστικὴν του, τὴν μητέρα του· τὸν ἐπερίμεναν μὲ ἀνυπομονησίαν· ἴσως τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἶχε φθάσει ἢ τελευταία του ἐπιστολὴ καὶ ἦσαν τρελλαὶ ἀπὸ τὴν χαρὰν των· αἱ ταλαίπωροι! καὶ ὅμως δὲν θὰ τὸν ξαναἰδῶν ποτὲ πλέον, ποτέ. Μίαν ἡμέραν ἔξαφνα θὰ ταῖς εἶπουν: ὁ Βάνιας ἀπέθανε· τί ὄλοφυρμοί! ἢ μητέρα του δὲν θὰ βαστάξῃ, θ' ἀποθάνῃ· ἢ ἀρραβωνιαστικὴ του θὰ κλαύσῃ πολὺ, θὰ φορέσῃ μαῦρα... ἀλλὰ θὰ μείνῃ πιστὴ ἢ θὰ τὸν λησμονήσῃ καὶ θὰ πάρῃ ἄλλον; καὶ ἴσως ἐξέπνευσε ἐν αὐτῇ τὴν ἀμφιβολίαν, ἢ ὅποια καθίστα φρικωδέστεραν τὴν ἀγωνίαν του.

Καὶ τῶρα δὲν μοῦ λέγετε, ἐξηκολούθησεν ὁ ἱατρὸς μετὰ μικρὰν σιγὴν, ποῖον ὠφέλησεν ὁ θάνατος αὐτοῦ τοῦ στρατιώτου; Κανένα· ἂν ἤρπαζε τὴν κεφαλὴν του καμμία τουρκικὴ βόμβα, εἰς τὴν ὁρμὴν τῆς μάχης, θὰ ἔλεγα: ἀπέθανε ὑπὲρ τῆς Πατρίδος του, ὑπὲρ μιᾶς ἰδέας, μεγάλης ἢ μικρᾶς ἀδιάφορον· ἀλλὰ σφίγγεται ἡ καρδία μου ὅταν συλλογίζωμαι ὅτι ἐρρίφη ἐντὸς λάκκου καὶ ἐσκεπάσθη μὲ χῶμα ὡς ψωφιαῖον, χωρὶς εὐχὴν, χωρὶς σταυρὸν, ἐπάνω εἰς ἓνα ἔρημον βράχον, μακρὰν τῆς Πατρίδος του, διατί; Διὰ τίποτε, ἀνωφελῶς. Δὲν μοῦ φαίνεται νὰ ὑπάρχῃ σκληρότερος θάνατος!

Τὰς τελευταίας λέξεις τοῦ ἱατροῦ διέκοψαν ὁ-ξεῖς λυγροί· πάντες ἐστράφησαν μετ' ἐκπλήξεως καὶ εἶδον κλαίουσαν τὴν μητέρα τῆς ῥομαντικῆς νεάνιδος, τὴν σκυθρωπὴν γραῖαν· πρὸ ἰκανῶν στιγμῶν ἔρρεον σιωπηλῶς τὰ δάκρυα αὐτῆς, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ αὐτὰ πλέον καὶ ἐξερράγησαν.

Ἐνῶ ἤκουε τὴν διήγησιν τοῦ ἱατροῦ, ἡ δυστυχὴς μήτηρ ἀνελογίζετο μὲ σπαραγμὸν τὸν υἱὸν τῆς. Κανείς δὲν τὸ εἶχε συλλογισθῆ: ἦτο στρατιώτης, εἰς τὰ σύνορα...

ΑΡ. Π. ΚΟΥΡΓΙΑΝΣ.

Η ΚΕΡΚΥΡΑ ΕΝ ΕΤΕΙ 1836

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμε. φύλλον.

Ἡ χώρα ἐξηκολούθει μὲν οὔσα ἐξ ἴσου ὠραία, ἀλλὰ δὲν εἶχομεν πλέον τὴν θελκτικὴν πρὸς τὸ πέλαγος θέαν. Ἰππεύομεν ὑπὸ τὴν σκιὰν εὐδῶμων δένδρων, κατὰ τὴν κλιτὴν βράχου ἀποκρήμου ὑπερκειμένου ἡμῶν ἐπὶ μακρὰν ὁδόν. Ἄνωθεν ἐκ τῆς κορυφῆς κατένευον κυμαινόμενοι θάμνοι, ὧν οἱ κλάδοι ἔστιλβον ὑπὸ τὸν ἥλιον φωτεινοὶ καὶ χρυσοί· κατὰ τῶν ἐρυθρῶν τοῦ βράχου πλευρῶν ὑπέστιλβον μελαναὶ ταινίαι ὑδάτων καταρρεόντων, ἀλλαγῶν δὲ πολυῦδροι πηγαὶ ἀνέβρουν κρουνηδόν καὶ κατερρήγγυντο ὅτε μὲν ὡς μικροὶ ῥύακες, ὅτε δὲ ὡς πυργουψεῖς καταρράκται· ἔνθα ἠδύνατο νὰ ῥιζωθῆ χόρτον τι, ἐξήπλου τοὺς κορύμβους του· ἔνθα αἱ φαλάκραι ἦσαν ὑπεράγαν ἀπότομοι προήρχοντο ἀναρριχώμεναι ἐκ πολλῆς ἀποστάσεως αἱ περιπλοκάδες καὶ περιεδινοῦντο εἰς ὠραίας στεφάνας, ἐπὶ δὲ τῶν κινδυνωδεσάτων θέσεων θάλλον ἀμέριμνος ὁ παχύφυλλος κάκτος. Ἄπὸ δὲ τοῦ ἑτέρου μέρους ὅτε μὲν ἔχαινε τὸ βάραθρον, ὅτε δὲ ἐξεστίνετο εὐφορος γῆ μέχρι τοῦ ὁρόμου. Μετ' οὐ πολὺ ἐθρόουν σχεδὸν διὰ τῶν χειρῶν ἐφικταί, παρὰ τὸ λίθινον περίφραγμα τῆς ὁδοῦ, αἱ κορυφαὶ γιγαντιαίων δένδρων καταβαιόντων εἰς βάθος προκαλοῦν τὸν ἱλιγγον, ἔνθα ἐβλάστανον σκοτεινοπράσινοι οἱ κλάδοι αὐτῶν. Διὰ τῆς φαντασίας μου κατῆλθον μετὰ κόπου εἰς τὰ βάθη καὶ ἀνεπαύθην ἐν τῇ δροσερᾷ τοῦ δάσους σκιᾷ παρὰ τὸν βρουσκεπῆ βράχον καὶ ἤκουσα ἄνωθέν μου ἐπὶ τῆς λεωφόρου ἠχοῦντα τὸν κρότον τῶν ὀπλῶν τῶν ἵππων καὶ τὰς φωνὰς τῶν διαβατῶν. Ἐπειτα ἐξέπληξαν ἡμᾶς πάλιν τοπεῖα ἐν οἷς ἐπὶ βῶλου εὐφόρου εἰργάζετο ἡ ἀνθρωπίνη φιλοπονία, ἐν οἷς ποικιλόχροοι ἀγροτικοὶ οἰκίσκοι ἦσαν ἐμπεφωλευμένοι ἐντὸς τῶν σχισμάδων τῶν βράχων, φέροντες ἐπὶ τῶν στεγῶν πλουσίαν πρασιὰν ἀνθῶν. Ἄνωθεν καθεώρα ὁ ὀφθαλμὸς παράδεισον ἀνθουσῶν πορτοκαλεῶν, λεμονεῶν καὶ ἀμυγδαλῶν. Ἀμπελώνες ἐκάλυπτον τοὺς λίθους τοῦ κρηπιδώματος ἐφ' οὗ ἐθεμελιόυτο ἡ ὁδὸς ἣν διεβαίνομεν ἀνέτως, αἱ δὲ τελευταῖαι ἀνώταται αὐτῶν ἑλικεῖς ἀστοχάστως ἀνερριχώντο μέχρι τῶν ὀχετῶν τοῦ περιεράγματος καὶ ἐκάμπτοντο ὑπὸ τὰ πατήματα τῶν ἡμετέρων ἵππων. Ὅτε δὲ τὸ βλέμμα καθυθύνετο μακρὰν, ἀπήντα τὸν ὀφριεῖδῶς κολποῦμενον αἰγιαλὸν καὶ τὰς ἡπειρωτικὰς ἄλπεις ἐπὶ τῆς ἀντικειμένης παραλίας.

Ὡ Κέρκυρα, Κέρκυρα! βεβαίως σὺ πρώτη ἐγέννησας παρὰ τοῖς βροτοῖς τὴν ἰδέαν τῶν νήσων τῶν Μακάρων, καὶ μόλις ἀργότερον τυφλωθέντες οἱ ἄνθρωποι ἀνεζήτησαν τὰς εὐλογημένας νήσους πέραν τῶν ἠρακλείων στηλῶν. Ὡ! ἂν ἡ γῆ τῶν